

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Comisia juridică, numiri și imunități

AMENDAMENTE

la proiectul de Lege cu privire la sistemul judecătoresc anticorupție și modificarea unor acte normative (nr. 275 din 28 iulie 2023)

În conformitate cu art. 59 din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr. 797/1996, în urma examinării proiectul de Lege cu privire la sistemul judecătoresc anticorupție și modificarea unor acte normative (nr. 275 din 28 iulie 2023), prezentăm următoarele amendamente:

1. La Anexa proiectului de lege (cu referire la modificarea unor acte normative), Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122/2003 (publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 48 alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) După ce recepționează cererea de strămutare, Curtea Supremă de Justiție poate solicita părții adverse referință cu privire la cererea de strămutare, care urmează a fi prezentată în cel mult 7 zile.”

2. La articolul 201:

la alineatul (4):

punctul 3) textul „și neinformarea acestora despre imposibilitatea prezentării” se exclude;

se completează cu punctul 7¹⁾ cu următorul cuprins:

„7¹⁾ folosirea cu rea-credință de drepturile sale, pentru a tergiversa examinarea cauzei;”

3. La articolul 320 alineatul (3) textul „în cazul în care aceasta a dus la cheltuieli judiciare suplimentare” se exclude.

4. La articolul 322 alineatul (3) textul „în cazul în care aceasta a dus la cheltuieli judiciare suplimentare” se exclude.

5. Articolul 432 alineatul (2) se completează cu punctul 7) cu următorul cuprins:

„7) recursul este repetat sau calea de atac nu este prevăzută de lege.”

6. La articolul 433 alineatul (3) litera a), sintagma „2) și” se exclude.

7. La articolul 448 alineatul (1) cuvântul „documente” se substituie cu cuvântul „probe”.

2. La Anexa proiectului de lege (cu referire la modificarea unor acte normative),

Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 285–294, art. 436), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 43:

la alineatul (2), litera f), după cuvântul „bănuiei” se completează cu textul „, , ce derivă din elemente obiective,”;

la alineatul (3), după primul enunț se completează cu următoarea propoziție: „Cererea motivată a părților privind strămutarea în cazurile prevăzute alin. (2) lit. a)-c) se depune în scris, în termen de 5 zile de la aflarea circumstanțelor care o justifică.”;

la alineatul (4) se completează cu următoarea propoziție: „Încheierea instanței ierarhic superioare se emite în cel mult 5 zile lucrătoare, în baza copiilor actelor relevante transmise în format electronic.”

2. La articolul 52 se completează cu alineatul (3¹) va avea următorul cuprins:

„(3¹) Dacă motivele recuzării sau abținerii i-au devenit cunoscute după ce a început judecarea cauzei în fond, cererea de recuzare trebuie înaintată în cel mult 5 zile lucrătoare de la aflarea acestora.”

3. La articolul 67 alineatul (1) după cuvintele „prima instanță” se introduc cuvintele „sau instanța de apel”, iar după cuvântul „hotărârea” se introduc cuvintele „sau decizia”.

4. Articolul 251 se completează cu alineatul (1¹), cu următorul cuprins:

„(1¹) Nu se admite formularea cererilor privind explicarea actelor judecătorești de dispoziție prin care nu se soluționează fondul cauzei. Cererile privind explicarea actelor judecătorești de dispoziție prin care nu se soluționează fondul cauzei, depuse de către subiecții menționați la alin. (1), nu se examinează și se anexează la materialele dosarului printr-o încheiere protocolară nesusceptibilă de recurs.”

5. La articolul 438, alineatul (2) textul „și al. (2)” se substituie cu textul „, , alin. (2) și (3)”.

6. La articolul 444 sintagma „b) și” se exclude.

3. La Anexa proiectului de lege (cu referire la modificarea unor acte normative),

Legea nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.245–246, art. 511), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La art. 7:

la alin. (1) lit. f) sintagma „specialiștilor din cadrul organizațiilor publice” se substituie cu sintagma „subiecților declarării și persoanelor responsabile”.

la alin. (2) lit. i) după sintagma "Autorității Naționale de Integritate" se completează cu sintagma „ o hotărâre a Consiliului Superior al Procurorilor, Consiliului Superior al Magistraturii;

la alin. (3) lit. i) după cuvântul "Autorității" se completează cu sintagma „ o hotărâre a Consiliului Superior al Procurorilor, Consiliului Superior al Magistraturii;”.

2. La art. 14 alin. (1) lit. a¹) sintagma „structura organizatorică și” se exclude.

3. Titlul art. 26 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 26.** Etapele controlului averii și al intereselor personale”

4. La art. 34 alin. (4) sintagma „art. 27 alin. (8),” se exclude.

5. La art. 37 alin. (2) sintagma „ în cazul prevăzut la art. 27 alin. (14), precum” se exclude.

6. La art. 38 alin. (3) sintagma „ și la art. 27 alin. (8)” se exclude.

4. La Anexa proiectului de lege (cu referire la modificarea unor acte normative), Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.245–246, art. 513), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La art. 1 alin. (1) lit. b) sintagma „ exercitării mandatelor sau a funcțiilor publice ori de demnitate publică ” se substituie cu sintagma „în perioada de deținere a calității de subiect al declarării averii și intereselor personale”.

2. Art. 4 alin. (1):

la lit. g) sintagma „ categoriile menționate la lit. a)–f) și n)” se substituie cu sintagma „ categoriile menționate la lit. a)–f) și j)–n)”;

la lit. k) cuvântul „datorie” se substituie cu cuvântul „datorii”, iar sintagma „valoarea ei inițială” se substituie cu sintagma „valoarea lor inițială”.

3. La art. 7 alin. (3) sintagma „conform anexei nr. 3” se exclude.

4. La art. 9 alin. (1) după sintagma „depunere a declarațiilor,” se completează cu cuvântul „inclusiv”.

5. La art. 14 alin. (1) după sintagma „ în termen de 3 zile,” se completează cu cuvântul „lucrătoare”;

6. La art. 23 alin. (8) după cuvântul "Autorității" se completează cu sintagma „ o hotărâre a Consiliului Superior al Procurorilor, Consiliului Superior al Magistraturii;”.

5. La Anexa proiectului de lege (cu referire la modificarea unor acte normative), Legea integrității nr. 82/2017 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 229–243, art. 360), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Titlul art. 31¹ va avea următorul cuprins:

„**Articolul 31¹.** Informația privind lipsa interdicției”

Deputați în Parlamentul Republicii Moldova:

Rosea Veronica
Rosea
Igor Chivoc

Argumentare

Prezentul amendament vine să ajusteze prevederile proiectului de lege înregistrat cu nr.275 din 28 iulie 2023 **cu privire la sistemul judecătoresc anticorupție și modificarea unor acte normative.**

Amendamentul/Proiectul de lege urmărește scopul de a eficientiza procedurile în curțile de apel și în Curtea Supremă de Justiție. Ca urmare a acestor modificări:

- a) va fi redus simțitor numărul cauzelor trimise la rejudecare și va fi scurtat termenul de examinare a cauzelor;
- b) folosirea cu rea credință a instituției strămutării cauzei și a recuzării va fi îngreunată;
- c) vor fi eliminate unele sincope ale procedurii de recurs, atât în cauzele civile, cât și în cele penale și contravenționale;
- d) vor fi clarificate unele prevederi menite să faciliteze examinarea cauzelor.

a) Reducerea trimiterilor la rejudecare

În procedura civilă, se propune reintroducerea posibilității atragerii în proces a terților intervenienți în instanța de apel (*modificarea la art. 67 din CPC*). Aceasta va reduce considerabil numărul cauzelor trimise la rejudecare de către Curtea Supremă de Justiție și va face imposibilă trimiterea la rejudecare a cauzelor din acest motiv de către curțile de apel în judecătorie.

b) Descurajarea folosirii cu rea credință a instituției strămutării și recuzării în cauzele civile

Prin intermediul amendamentului/proiectului se introduce procedura de examinare a cererilor de strămutare în cauzele civile și administrative în baza copiilor materialelor relevante și nu a dosarului integral, cum este în prezent (*modificările la art. 43 CPC*). Aceste modificări vor reduce din cererile de strămutare abuzive înaintate cu scopul de a bloca examinarea cauzei. Anual, Curtea Supremă de Justiție examinează mai mult de 500 de astfel de cereri, consumând o mare parte din resursele umane al curții care ar trebui direcționate spre uniformizarea practicii judiciare.

Amendamentul/proiectul de asemenea are scopul de a descuraja folosirea cu rea credință a recuzărilor în cauzele civile și administrative. Propunem introducerea în art. 52

CPC a cerinței ca cererea de recuzare să fie înaintată în cel mult 5 zile lucrătoare de la aflarea motivelor care justifică recuzarea, sub sancțiunea decăderii.

Aceste prevederi nu sunt de natură să limiteze exercitarea cu bună credință a drepturilor procedurale.

c) Eliminarea unor sincope din procedura de recurs, pentru a ușura examinarea recursurilor

Aceste modificări sunt propuse ca urmare a practicii de 18 luni de aplicare a noilor prevederi cu privire la recurs. Amendamentul/proiectul propune:

1) limitarea obligativității convocării părților în ședință la Curtea Supremă de Justiție doar pentru cauzele în care hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor (*modificările în art. 433 CPP și 444 CPC*). În prezent, Curtea Supremă de Justiție convocă părțile în ședință și în cazul încălcării evidente a unor norme imperative, când se impune reaprecierea înscrisurilor, sau când ea dorește să consolideze practica sa. În ultimul caz, convocarea părților în ședință nu are o utilitate practică suficientă. Curtea Supremă de Justiție va avea totuși dreptul să cheme părțile în ședință și în alte cauze, când interesele justiției o impune;

2) Introducerea un nou temei de inadmisibilitate în procedură penală - recursul este repetat sau calea de atac nu este prevăzută de lege (*modificarea la art. 432 CPP*). Lipsa în procedura penală a acestui temei de inadmisibilitate este o scăpare. Necesitatea unui asemenea temei de inadmisibilitate este evident. Acesta există în procedura civilă și în cea contravențională. El a existat anterior și în procedura penală.

d) Clarificarea unor prevederi menite să ușureze examinarea cauzelor

În prezent, aplicarea amenzii judiciare în cauzele penale este limitată la câteva situații înguste. De asemenea, amenzile nu pot fi aplicate decât ele nu au cauzat cheltuieli judiciare suplimentare. Amendamentul/proiectul propune excluderea ultimei condiții și introducerea posibilității instanței de judecată de a aplica amenzi judiciare pentru orice folosire cu rea-credință de drepturile oferite de Codul de procedură penală, pentru a tergiversa examinarea cauzei (*modificările la art. 201 CPP*). Această măsură are menirea de a combate abuzul în procesul penal.

Amendamentul/proiectul de asemenea propune clarificarea faptului că explicarea hotărârii civile poate fi solicitată doar pentru actele judecătorești ce vizează fondul cauzei. Aceasta va reduce un număr considerabil de cererii de explicare care sunt în mod clar abuzive și servesc doar pentru tergiversarea examinării cauzei civile (*modificarea la art. 251 CPC*).

Referitor la modificările legii nr.132/2016 și nr.133/2016, amendamentele sunt necesare pentru racordarea cadrului legal existent și excluderea neconcordanțelor existente la moment.

Structura și efectivul-limită al ANI vor fi stabilite prin hotărâre a Parlamentului, la propunerea președintelui ANI (și nu la propunerea Consiliului de Integritate). Totodată, această competență este pusă și în sarcina președintelui ANI care urmează să aprobe structura organizatorică și regulamentul intern al ANI, ceea ce denotă o dublare de competență. Mai mult ca atât, atribuirea acestei competențe Președintelui ANI excedează atribuțiile acestuia, or aprobarea structurii este competența autorității sub controlul căreia se află autoritatea a cărei structură urmează a fi aprobată;

Clarificarea controlului averii și al intereselor personale cu stabilirea efectelor nedepunerii declarației de avere și interese personale, cu extinderea controlului asupra creditorilor/donatorilor, precum și dispunerea evaluării bunurilor potrivit Legii nr. 989/2002 cu privire la activitatea de evaluare. Totodată, se instituie posibilitatea suspendării controlului averii și intereselor personale în condițiile Codului administrativ. Însă atenționăm că legiuitorul a admis o greșeală tehnică, întitulând articolul 26 „Controlul averii și al intereselor personale” dublând titlul art. 33, ceea ce va genera dificultăți la percepția conținutului acestor articole per se și a întregului act normativ;

Se abrogă anexa la lege care prevedea modelul declarației de integritate, însă în textul Legii anexa a rămas.

Referitor la modificările art.7 alin.(2) și (3) din Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și art. 23 alin.(8) Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale sunt necesare următoarele mențiuni.*

Autoritatea Națională de Integritate „*este o autoritate publică independentă față de alte organizații publice, față de alte persoane juridice de drept public sau privat și față de persoanele fizice, ce funcționează la nivel național ca structură unică*”, fapt reglementat în art. 2 din Legea nr. 132 din 17.06.2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (în continuare Legea nr. 132/2016).*

În scopul realizării misiunii sale, Autoritatea Națională de Integritate *(în continuare Autoritatea sau ANI)* exercită funcțiile și atribuțiile prevăzute de art. 6 și art.7 din Legea menționată *supra*.

Subsecvent, se indică că unul din principiile de bază în baza căruia își realizează misiunea Autoritatea este cel al legalității, fapt ce prezumă imperativitatea respectării de către instituție a cerințelor cadrului legislativ în vigoare aferent exercitării atribuțiilor legale de care

dispune. Or, potrivit art. 5 din Legea nr. 132/2016, Autoritatea asigură integritatea în exercitarea funcției publice sau funcției de demnitate publică și prevenirea corupției prin realizarea controlului averii și al intereselor personale și privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și al limitărilor.

Totodată, cu referire la Legea *integrității* nr. 82 din 25.05.2017 (în continuare *Legea nr. 82/2017*), prin prisma art. 43 din legea citată (*Răspunderea pentru lipsa integrității*), responsabilitatea pentru constatarea și examinarea manifestărilor de corupție revine Procuraturii Anticorupție, Centrului Național Anticorupție, Autorității Naționale de Integritate și organelor Ministerului Afacerilor Interne în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală și ale Codului contravențional.

Astfel, ponderea implicării autorităților anticorupție sus-enumerate în asigurarea integrității în sectorul public este prestabilită, în art. 25 din Legea nr. 82/2017 din care rezultă că Autoritatea este responsabilă de aplicarea următoarelor măsuri de control al integrității în sectorul public: controlul averilor și intereselor personale / controlul declarațiilor de avere și interese personale; controlul respectării regimului juridic al conflictelor de interese; controlul respectării regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

Prin urmare, potrivit prevederilor art. 7 alin. (1) lit. f), alin. (2) lit. i) și alin. (3) lit. i) din Legea nr. 132 din 17.06.2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, în domeniul asigurării controlului averii și al intereselor personale, exercitării controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, cooperării cu instituțiile naționale și internaționale, precum și în domeniul asigurării bunei organizări a Autorității și administrării activității de promovare a integrității subiecților declarării, Autoritatea:

- ține Registrul electronic al subiecților declarării averii și intereselor personale;
- ține Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție ce derivă dintr-un act de constatare definitiv al Autorității Naționale de Integritate;
- prezintă, în termen de 5 zile lucrătoare, informația privind lipsa interdicției de a ocupa o funcție, ce derivă dintr-un act de constatare definitiv al Autorității.

Totodată, prevederile art. 23 alin. (8) din Legea nr. 133 din 17.06.2016 *privind declararea averii și a intereselor personale* statuează că, Autoritatea Națională de Integritate ține Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție ce derivă dintr-un act de constatare definitiv al Autorității Naționale de Integritate, care este publicat pe pagina web oficială a Autorității.

La fel, Legea *integrității* nr. 82 din 25.05.2017 la art. 31¹ alin. (1), (2) și alin. (6) reglementează că, la solicitarea conducătorilor entităților publice, în cazul procedurilor de angajare prin concurs, Autoritatea Națională de Integritate eliberează informația privind lipsa interdicției care include informația despre interdicția de a ocupa o funcție prevăzută la art. 3 din Legea nr.133/2016 *privind declararea averii și a intereselor personale*, ce derivă dintr-un act de constatare definitiv al Autorității Naționale de Integritate. Termenul de valabilitate al informației privind lipsa interdicției este de 3 luni de la data eliberării acesteia.

În lumina celor redate mai sus, lipsa prevederilor legale ce ar reglementa monitorizarea, evidența hotărârilor adoptate de către Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor, întru consolidarea cadrului normativ special pe acest aspect, se propune operarea de modificări la legile speciale ANI, după cum urmează:

1. Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, prin completarea:
 - lit. i), alin. (2) din art. 7, după sintagma "Autorității Naționale de Integritate" se completează cu sintagma „ o hotărâre a Consiliului Superior al Procurorilor, Consiliului Superior al Magistraturii;”;
 - lit. i), alin. (3) din art. 7, după cuvântul "Autorității" se completează cu sintagma „ o hotărâre a Consiliului Superior al Procurorilor, Consiliului Superior al Magistraturii;”.
2. Legea nr. 133 din 17.06.2016 *privind declararea averii și a intereselor personale*, prin completarea *alin. (8) din art. 23*, cu sintagma: " o hotărâre a Consiliului Superior al Procurorilor, Consiliului Superior al Magistraturii;”.

Totodată, se indică că potrivit art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 133/2016, subiecți ai declarării averii și a intereselor personale sînt persoanele care dețin funcțiile de demnitate publică prevăzute în anexa la Legea nr.199 din 16 iulie 2010 *cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică (în continuare Legea nr. 199/2010)*.

Astfel, potrivit art. 3 alin. (2) din Legea nr. 199/2010, prevederile prezentei legi se aplică demnitarului în partea în care statutul acestuia nu este reglementat prin legi speciale. În cazul în care soluțiile juridice prevăzute de prezenta lege și de legea specială care reglementează activitatea demnitarului respectiv diferă, se aplică prevederile legii speciale corespunzătoare,

Președinte, membru al Consiliului Superior al Magistraturii cu activitatea de bază în Consiliu, inspector-judecător din Inspekția judiciar, Președinte, vicepreședinte, judecător al Curții Supreme de Justiție, Președinte, vicepreședinte, judecător al curții de apel, Președinte, vicepreședinte, judecător al judecătoriei, Procuror General, adjunct al Procurorului General,

procurori de toate nivelurile, Președinte, membru al Consiliului Superior al Procurorilor cu activitatea de bază în Consiliu, inspector și inspector-șef din cadrul Inspecției procurorilor, membru al Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor.

În contextul celor redată *supra*, se atestă faptul că, legile speciale ale Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor: *Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii* nr. 947-XIII din 19.07.1996 și *Legea cu privire la Procuratură* nr. 3 din 25.02.2016, nu reglementează procedura de informare prin expedierea în adresa Autorității Naționale de Integritate a hotărârilor adoptate și rămase definitive prin necontestare sau prin act judecătoresc definitiv și irevocabil.

Prin urmare, Autoritatea Națională de Integritate în lipsa unei reglementări legale este în imposibilitate de a include în Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție - ce derivă dintr-o hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor.

De asemenea, *Legea nr.34/2025* vine cu modificări în partea ce ține de certificatul de integritate eliberat de către ANI. Astfel, la solicitare, ANI va elibera „informația privind lipsa interdicției”, și nu certificatul de integritate, cum se solicita anterior. Prin urmare, art. 311 din *Legea integrității nr. 82/2017* se modifică în acest sens, adică ANI va elibera informația privind lipsa interdicției de ocupare a unei funcții, informație care derivă dintr-un act de constatare definitiv al ANI, valabilă 3 luni de la eliberarea acesteia. Însă, atenționăm despre omisiunea legislativului de a modifica, inclusiv, și titlul art. 311 „Certificatul de integritate”.

Având în vedere cele expuse, considerăm că *Legea nr. 34/2025* pentru modificarea unor acte normative (declararea averii și a intereselor personale) urmează a fi ajustată pentru a crea un cadrul legal pertinent pentru implementare.